

Satversmei neatbilst norma par naudas soda piedzišanu no transportlīdzekļa īpašnieka par apstāšanās vai stāvēšanas noteikumu pārkāpumiem

2014. gada 24. aprīlī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2013-12-01 „Par Ceļu satiksmes likuma 43.² panta, ciktāl tas skar transportlīdzekļa īpašnieka tiesības administratīvo pārkāpumu lietvedībā, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam”.

Gadījumā, kad vadītājs, kas nav transportlīdzekļa īpašnieks, nesamaksā naudas sodu labprātīgi, administratīvā atbildība būtībā tiek pārnesta no pārkāpēja uz transportlīdzekļa īpašnieku, kuram nav iespēju tikt uzklaustītam

Apstrīdētā norma

Ceļu satiksmes likuma 43.² pants regulē procedūru, kādā tiek uzlikts sods par apstāšanās vai stāvēšanas noteikumu pārkāpumiem. Citastarp norma paredz, ka, ja uzliktais naudas sods nav samaksāts noteiktajā termiņā, stājas spēkā aizliegums transportlīdzeklim veikt valsts tehnisko apskati un reģistrēt to transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā. Turklāt naudas sods piedzenams no transportlīdzekļa īpašnieka.

Augstākā juridiska spēka norma

Satversmes 92. pants: „Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.”

Lietas fakti

Pieteikuma iesniedzēja Inese Nikuļceva norāda, ka ar viņai piederošo automašīnu cita persona esot izdarījusi administratīvo pārkāpumu, novietojot transportlīdzekli stāvēšanai neatļautā vietā.

Transportlīdzekļa īpašniekam, saskaņā ar apstrīdēto normu, esot pienākums nodrošināt soda samaksu, taču pirms soda piemērošanas viņš netiekot ne uzklaustīts, ne arī informēts

par soda uzlikšanu; īpašnieks tiekot informēts vienīgi tad, ja uzliktais naudas sods nav samaksāts.

Tādējādi apstrīdētā norma aizskarot pieteikuma iesniedzējas tiesības uz taisnīgu tiesu.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par apstrīdētās normas saturu

Satversmes tiesa norādīja, ka gan normatīvais regulējums, gan tiesu prakse apstiprina to, ka par administratīvā pārkāpuma izdarītāju uzskatāms nevis transportlīdzekļa īpašnieks, bet gan transportlīdzekļa vadītājs, kuram tiek uzlikts administratīvais sods. [12.1] Savukārt apstrīdētā norma paredz, ka administratīvo pārkāpumu izdarījušās personas – pārkāpēja – pienākums samaksāt tai uzlikto naudas sodu tā neizpildes gadījumā gulstas uz transportlīdzekļa īpašnieku, [12.2] bet īpašniekam, kurš administratīvā pārkāpuma izdarīšanas brīdī nebija transportlīdzekļa vadītājs, nav tiesību apstrīdēt un pārsūdzēt protokolu – paziņojumu, ar kuru pieņemts lēmums par naudas soda piemērošanu. [12.3]

Par pamattiesību ierobežojumu

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētā norma ierobežo pieteikuma iesniedzējas tiesības uz pieeju tiesai un tiesības tikt uzklautātai. [13.2]

Vērtējot pamattiesību ierobežojuma pamatotību, tiesa atzina, ka apstrīdētā norma ir skaidra un transportlīdzekļa īpašniekam paredzama [15], tai ir leģitīms mērķis – aizsargāt citu cilvēku tiesības. Apstrīdētajā normā noteiktā ierobežojuma mērķis ir nodrošināt ātrāku administratīvo pārkāpumu lietvedību gadījumos, kad pārkāpti transportlīdzekļu apstāšanās vai stāvēšanas noteikumi, tādējādi sekmējot procesuālo ekonomiju. Turklāt tā mērķis ir nodrošināt efektīvāku un pilnīgāku administratīvo sodu piedziņu. Vienlaikus motivēt transportlīdzekļa īpašnieku rūpīgi izvēlēties personu, kurai transportlīdzekli var uzticēt, tādējādi mazinot iespēju, ka tiks pārkāpti transportlīdzekļu apstāšanās vai stāvēšanas noteikumi un apdraudēta citu cilvēku dzīvība, veselība vai manta. [16, 18] Taču apstrīdētajā normā noteiktais ierobežojums neatbilst samērīguma principam. [20]

Gadījumā, kad vadītājs nesamaksā naudas sodu labprātīgi, administratīvā atbildība būtībā tiek pārnesta no pārkāpēja uz transportlīdzekļa īpašnieku, kuram nav iespēju tikt uzklautātam. Tā kā transportlīdzekļa īpašniekam nav iespēju apstrīdēt augstākā iestādē

(amatpersonai) un pārsūdzēt tiesā protokolu – paziņojumu, viņam nav arī tiesību paust viedokli par tajā norādītajiem apstākļiem pirms transportlīdzekļa vadītājam uzliktā naudas soda samaksas termiņa notecējuma. Tādējādi viņam nav iespēju pārliecināties par atbildīgās iestādes (amatpersonas) sastādīto procesuālo dokumentu tiesiskumu. [20.2]

Satversmes tiesa secināja, ka labums, ko sabiedrība gūst, uzliekot transportlīdzekļa īpašniekam pienākumu nodrošināt naudas soda samaksu par pārkāpumu, kuru viņš nav izdarījis, izpaužas kā valsts iestādē notiekoša procesa vienkāršošana. Taču nav atzīstams, ka labums, ko sabiedrība gūst no apstrīdētās normas, būtu lielāks par transportlīdzekļa īpašniekam nodarīto kaitējumu. [20.4]

Līdz ar Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežo transportlīdzekļa īpašnieka pamattiesības gadījumā, kad pārkāpumu izdarījis transportlīdzekļa vadītājs, kura valdījumā transportlīdzeklis atradies uz tiesiska pamata, un tādējādi **neatbilst Satversmes 92. pantam.**

Par spēka zaudēšanu

Satversmes tiesa noteica, ka apstrīdētā norma attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju nav spēkā no 2011. gada 1. decembra – administratīvā pārkāpuma izdarīšanas dienas.

Saeimai, lai nodrošinātu apstrīdētās normas atbilstību Satversmei, līdz 2014. gada 1. novembrim jāizdara grozījumi normatīvajos aktos.

Tiesa noteica, ka līdz brīdim, kad likumdevējs būs grozījis apstrīdēto normu, transportlīdzekļa īpašniekam, kurš nebija transportlīdzekļa vadītājs brīdī, kad izdarīts transportlīdzekļu apstāšanās vai stāvēšanas noteikumu pārkāpums, ir dodamas tiesības apstrīdēt un pārsūdzēt protokolu – paziņojumu, ar kuru ir uzlikts naudas sods.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāsies spēkā tā oficiālās publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.